



# PODEJŚCIE OGÓLNE

## Partnerstwo dla OZE

# ĘKOLOGICZNE SPOŁECZNOŚCI

(Szwecja)

Statutowym celem kampanii na rzecz wykorzystania energii odnawialnej (Campaign for Take-Off) jest wyznaczenie „100 społeczności”, które dążą do wykorzystania wyłącznie odnawialnych źródeł energii, stanowiących w miarę możliwości kombinację różnych technologii. „Ekologiczne Społeczności” (Challenging Communities) było projektem zapoczątkowanym przez Szwedzkie Stowarzyszenie Ochrony Przyrody w 1998 roku. W trakcie trzech lat trwania projektu pięć uczestniczących w nim miast wymieniało doświadczenia i poglądy, pracując jednocześnie nad uniezależnieniem się od paliw kopalnianych.

## MIASTA

**Uppsala:** jedno z największych miast Szwecji, liczące 188 tys. mieszkańców. Posiada już długą tradycję we wdrażaniu nowych pomysłów i technologii, głównie ze względu na umiejscowienie w mieście dwóch dużych, nowoczesnych uniwersytetów.

**Lund:** miasto uniwersyteckie liczące 98 tys. mieszkańców, usytuowane w dynamicznym regionie Oresund w południowej części kraju.

**Vaxjö:** „miasto graniczące z jeziorami u zbiegu dróg”. 73 tys. mieszkańców, stolica landu Konoberg

**Säffle:** 17 tys. mieszkańców. Miasto o bardzo zróżnicowanej działalności komercyjnej; działa tutaj przemysł przetwórczy (celulozy i papieru), mechaniczny jak również firmy z sektora high tech oraz małe i średnie przedsiębiorstwa.

**Övertornea** jest małym miasteczkiem z 6 tys. mieszkańców umiejscowionym w dolinie rzeki Torne w pobliżu granicy fińskiej.



## TŁO PROJEKTU

Pięć szwedzkich miast Uppsala, Lund Vaxjö, Säffle i Övertornea zostały zaproszone przez Szwedzkie Stowarzyszenie Ochrony Przyrody (SSNC) do projektu „Challenging Communities”. Projekt ten obejmował trzyletnią współpracę, rozpoczynającą się w roku 1998 pomiędzy SSNC oraz wymienionymi pięcioma miastami, mającą na celu wskazanie praktycznych przykładów ograniczenia zużycia paliw kopalnianych. Miał również za zadanie zachęcić pozostałe miasta i przedsiębiorstwa prywatne by przyłączyły się do ograniczenia zużycia nieodnawialnych źródeł energii, jak również wezwać rząd oraz międzynarodowe instytucje aby przyczyniły się do likwidacji barier ograniczających wizję przyszłości wolnej od paliw kopalnianych.

Miasta te świadome są tego, iż bogate kraje muszą wziąć na siebie odpowiedzialność za wytępienie drogi zrównoważonego rozwoju. Postanowiły więc przyjąć swoją część odpowiedzialności i konstruktywnie przyczynić się do przyspieszenia działań politycznych zajmujących się zmianą klimatu. Postanowiły zmienić samo społeczeństwo i podjęły decyzję o zaini-

cializowaniu tego procesu. Miasta te w miarę możliwości chcą zużywać absolutne minimum paliw kopalnianych. Początkowo tylko w obrębie miasta, w przyszłości w całym obszarze miejskim. W codziennej pracy samego miasta oraz firm będących jego własnością, paliwa kopalniane powinny zostać wyeliminowane.

## DOŚWIADCZENIA MIAST

SSNC<sup>1</sup> oraz Vaxjo współpracowały już wcześniej w latach 1995-97 nad 21 programami. Współpraca ta zainspirowała radę miejską do podjęcia jesienią 1996 roku decyzji o „zaprzestaniu stosowania paliw kopalnianych w zakresie działań miejskich” (szczegóły w przykładzie opisującym Vaxjo). Projektem „Challenging Communities” na początku 1998 roku SSNC chciało wykorzystać doświadczenia ze współpracy z Vaxjo oraz zainspirować inne społeczeństwa do podjęcia decyzji o rezygnacji z paliw kopalnianych. SSNC zaprosiła pięć szwedzkich miast: Lund, Säfte, Vaxjo, Uppsala i Övertornea do przekształcenia się w społeczeństwa rzucające wyzwania przez okres trzech lat (od 1998 r. do listopada 2000 r.).



### Organizacja programu

Centrala SSNC koordynowała projekt przez trzy lata. Celem uczestnictwa lokalnych grup SSNC była wymiana koncepcji działania, pomysłów na przeprowadzenie metod, oraz ustanowienie łączności z lokalnymi mieszkańcami. Miasta następnie powinny wprowadzić w życie odpowiednie projekty.

Przedstawiciele miast oraz lokalnych grup SSNC spotykali się 4-5 razy w roku na 2-3 dniowych seminariach i warsztatach aby się szkolić, wymieniać doświadczenia oraz dyskutować poszczególne zagadnienia. Seminaria obejmowały tematy takie jak: pomiary/kalkulacja emisji dwutlenku węgla, przywództwo polityczne w zakresie środowiska naturalnego, Unia Europejska i dialog na poziomie państwowym, metody, strategie oraz ustalanie celów, motywacja ludzi, prace środowiskowe w szkołach i przedszkolach, rozwiązania z zakresu transportu publicznego, zmniejszenie zapotrzebowania na transport, zwiększenie efektywności energetycznej, ogrzewania itp. Pomiedzy seminariami, magistraty kontynuowały pracę, często w porozumieniu z lokalnymi grupami SSNC lub pomagając sobie nawzajem.

<sup>1</sup> SSNC jest największą organizacją ekologiczną w Szwecji, posiada około 140 000 członków i 274 lokalnych oddziałów w całym kraju. Została założona w 1909 r.

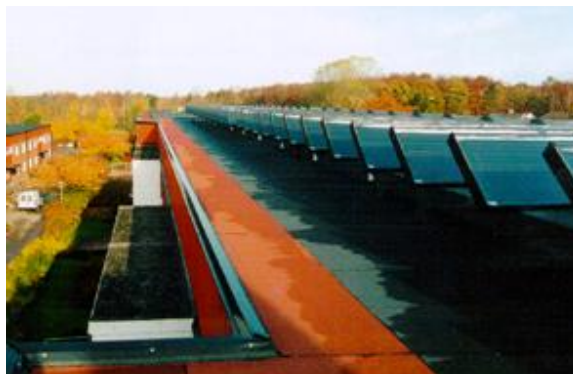
## Cele miast

Miasto	Rok bazowy	Rok docelowy	Redukcja CO <sub>2</sub> w procentach
Lund	1995	2005	Redukcja emisji związanych z ruchem drogowym o 25%
	1995	2050	75% całości
Säffle	1995	2025	50% całości
Vaxjo	1993	2010	50% na mieszkańca (z 4,62 tony na mieszkańca w 1993 do 2,31 tony na mieszkańca w 2010 roku)
Uppsala	1990	2010	Redukcja emisji związanych z ruchem drogowym o 25%, zużycie energii powinno być oparte na paliwach nie przyczyniających się do efektu cieplarnianego
Övertornea	1990	2020	50% całości

### Strategie redukcji emisji gazów cieplarnianych

Przez trzy lata funkcjonowania programu miasta powinny zainicjalizować proces, oraz rozwinąć metody likwidacji zużycia paliw kopalnianych w obrębie miasta. Aby to osiągnąć w ramach projektu zastosowano trzy zasadnicze metody:

1. Miasta dążyły do ograniczenia zużywanego energii, podniesienia efektywności, zredukowania lub wyłączenia w długim terminie czasu użycia paliw kopalnianych w ogrzewaniu i usługach transportowych oraz zmniejszenia zapotrzebowania na transport.
2. Miasta zachęcały przedsiębiorstwa z sektora handlu i przemysłu, miasta sąsiadujące oraz Szwedzki Parlament i rząd, oraz mieszkańców do przyjęcia wspólnej odpowiedzialności za wdrożenie projektu przyszłości wolnej od paliw kopalnianych.
3. Miasta musiały znaleźć drogi lepszego zaangażowania mieszkańców. Szczególnie ważne dla tego projektu było oczywiście wciągnięcie lokalnych grup SSNC.



### Najważniejsze osiągnięcia

We wszystkich pięciu miastach podjęte zostały znaczące kroki w celu ograniczenia produkcji gazów cieplarnianych. Ogólnie rzecz ujmując nastąpiła znaczna poprawa kontaktu i wymiany myśli pomiędzy lokalnymi grupami SSNC a magistratami w pięciu miastach. Komitet Klimatu przy szwedzkim rządzie został wezwany do zaproponowania bardziej ambitnych celów państwowych w zakresie ochrony środowiska. „Challenging Communities” wezwało wszystkie szkoły w Szwecji do uwzględnienia tematyki zmiany klimatu w programie nauczania oraz wysłało informacje obejmujące ten zakres do szkół.

Poniżej przedstawione zostały niektóre z osiągnięć podjętych działań w Säffle i Övertornea. Wyniki akcji z Vaxjo, Uppsala i Lund zostaną zaprezentowane w osobnych artykułach.

### Säffle

- Rozwój ciepłowni centralnego ogrzewania „Birka Varme”, która zużytkowuje ciepło powstające przy procesie przetwórstwa celulozy i papieru z „Petersson Scanproof AB”, pokrywającego trzy czwarte ogólnego zapotrzebowania na ciepło.
- Zbędne ciepło z fabryki „Petersson Scanproof AB” zostaje skumulowane i przesyłane do „Birka Varme”.

- Więcej gospodarstw domowych zostało podłączonych do sieci centralnego ogrzewania. Proces ten został częściowo sfinansowany przez szwedzkie ministerstwo środowiska.
- W mniejszych wioskach kotły olejowe zamienione zostały kotłami wykorzystującymi odnawialne źródła energii.
- Roczne sprawozdanie z porównaniem kluczowymi danymi z zakresu ochrony środowiska pokazuje, iż w 1999 emisja CO<sub>2</sub> została zmniejszona do ok. 4,5 tys. kg na mieszkańca.
- Inwentaryzacja przepływu ruchu miejskiego wykazała, iż głównym źródłem emisji jest podróż do i z pracy.
- Komunalny program rowerowy nazwany „Velocity” ma na celu spopularyzowanie jazdy na rowerze i skłonienie kierowców do zamiany samochodów na rowery.

## Överornea

- Zorganizowano dialog środowiskowy dla całej załogi miejskiej, „burzę mózgów” dotyczącą poprawy sytuacji środowiska w Överornea. Efektem było 1 416 sugestii z których wybrano 30 działań. Zostały one uznane jako priorytet w całej pracy administracyjnej.
- Wykonany został inwentarz CO<sub>2</sub>, w 1999 wynosił on 542,2 ton z działalności miasta.
- Napisane zostały wytyczne odnośnie prac strukturalnych z projektami środowiskowymi.
- W pięciu wioskach wymieniono kotłownie olejowe na biopaliwa.
- Wprowadzono edukację ekologiczną w szkołach.

## Finansowanie

Ogólne wydatki na projekty wynosiły około 232 300 € (2,2 mln SEK). Miasta zapłaciły 8 tys. € (75 tys. SEK) rocznie przez okres trzech lat. Druga połowa wydatków otrzymana została w formie dotacji z Narodowej Administracji Dróg i Narodowej Agencji Ochrony Środowiska.

## Zewnętrzna komunikacja

Osiągnięcia „Challenging communities” zostały opublikowane w magazynie Halbart, („trwałość”) a podsumowanie seminariów zostało opublikowane w Internecie na stronie SSCN. Projekt kilkakrotnie był tematem programów w mediach ogólnokrajowych i znacznie częściej w gazetach lokalnych. Przeprowadzono także kilka akcji reklamowych.

# O CENA PROJEKTU I PERSPEKTYWY ROZWOJU

Pomimo oficjalnego zakończenia projektu, od końca 2000 roku komunikacja między miastami nie została zakończona. Obecnie (lato 2001 r.) miasta prowadzą rozmowy na temat struktury przyszłej współpracy. Myślą o rozpoczęciu dialogu ze Stowarzyszeniem Szwedzkich Lokalnych Władz (Kommonförbundet), w celu rozwinięcia powszechnego programu. Gminy jesienią 2001 roku wysłały list do Krajowego Departamentu Ochrony Środowiska z prośbą o wsparcie ekonomiczne utworzenia nowego stowarzyszenia miast pracujących nad programami związanymi ze zmianami klimatu. Do dzisiaj dwadzieścia szwedzkich miast wyraziło chęć uczestnictwa w programie.

Wszystko wskazuje na to, iż różne formy współpracy zapoczątkowane przez „The Challenging communities” będą nadal kontynuowane. Organizacje patronackie takie jak Energie-Cites lub ICLEI (Międzynarodowe Kolegium na Rzecz Lokalnych Inicjatyw Środowiskowych) i patronackie programy jak KLIMP (lokalne inwestycje związane z klimatem proponowane przez rząd), Szwedzka Agencja Ochrony Środowiska lub planowany projekt „Eco-Energy-Communities” prowadzony przez Krajową Komisję Energii, może pełnić pomocniczą rolę w przyszłych pracach.

Projekt „The Challenging Communities” jest uznawany za ogromny sukces ze względu na wyjątkowy charakter współpracy. Kluczowymi elementami powodzenia był efekt synergii, transfer know-how, wzajemne poparcie oraz zaangażowanie organizacji miejskich.

## WIĘCEJ INFORMACJI

The Swedish Society for Natur Conservation  
Eva Lindberg  
PO Box 4625  
11691 STOCKHOLM  
Tel: +46 8 902 65 00  
Fax: +46 8 702 08 55  
e-mail: [Eva.lindberg@snf.se](mailto:Eva.lindberg@snf.se)

Opracowanie to zostało wykonane przez Energie-Cités we współpracy z miastami szwedzkimi Lund, Sjöfalle, Vaxjö, Uppsala i Övertornea i Swedish Society for Nature Conservation. Środki finansowe pozyskano z Komisji Europejskiej, Program ALTENER DG Transport i Energia.

Polska edycja została wykonana przez Stowarzyszenie Gmin Polska Sieć „Energie Cités” i dofinansowana przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie.

